

Asia: VN/11280/2025

Luonnokset sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen sekä sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriön luonnoksista sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen sekä sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen muuttamisesta (dnro: VN/11280/2025)

Kiitämme mahdollisuudesta lausua sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen sekä sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen muuttamisesta (dnro: VN/11280/2025) ja toteamme seuraavaa:

1. Yleiset huomiot ja lausunnon lähtökohdat

- Yleisenä huomiona Energiateollisuus haluaa nostaa esiin kuormanohjausrajapinnan käyttöönoton aivan liian tiukan käyttöönoton aikataulun. Sähkömarkkinalain mukaan palvelun tulee olla käytössä 1.9.2026. Lausuntokierroksella olevat asetusmuutokset edellyttävät tietojärjestelmämuutoksia mm. joustopalveluntarjoajille, datahubille ja jakeluverkkoyhtiöille. Tavanomainen tietojärjestelmämuutoksen käyttöönottomallimalli sisältää lainsäädännön ja asetusten valmistumisen, teknisen määrittelyn laatimisen, järjestelmämuutosten toteutuksen, kattavan testausvaiheen, testausvaiheen virheiden korjausvaiheen sekä lopulta muutosten viemisen

tuotantoympäristöön. Jokainen vaihe on välttämätön, jotta järjestelmien toimivuus ja tietojen oikeellisuus voidaan varmistaa.

Kuormanohjausrajapinnan osalta työ teknisen määrittely ja järjestelmämuutokset ovat toimialalla jo käynnistyneet, mutta toteutusaikataulu on silti liian kireä. Katsomme, että siirtymäaika on kohtuullinen vain, jos toteutukselle varataan vähintään 12 kuukautta lainsäädännön voimaantulon jälkeen. Tämä aika on välttämätön, jotta kaikki osapuolet voivat toteuttaa, testata ja ottaa muutokset hallitusti käyttöön ilman, että tietojärjestelmien luotettavuus tai sähkömarkkinoiden toimivuus vaarantuu.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen (839/2021) muuttamisesta

Seuraavaksi olemme koonneet yksityiskohtaisia muutosehdotuksia ja kommentteja kohdittain asetuksen luonnokseen.

3 luvun 11 §:n momentti 1

Muutoksena esitetään:

”Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetut tiedot mittausalueensa osalta sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle seuraavasti:

1) alustavat tiedot toimituksista, kun tiedot on kerätty mittauslaitteistolta mittaustiedon luentajärjestelmään;”

Energiateollisuus näkee, että asetuksen muutoksen tarkoitusperä on hyvä, mutta sitä tulee täsmentää. Mittaustietojen toimituksesta säätelee mittausasetus, jonka 6 luvun 8 §:ssä todetaan, että tuntimittauslaitteistolla ja varttimittauslaitteistolla varustettu sähkökäyttöpaikka tulee lukea vähintään kerran vuorokaudessa. Lisäksi mittausasetuksen 6 luvun 5 §:n momentissa kolme todetaan, että uusien etämittauslaitteistojen osalta mittaustiedot kerätään vähintään joka kuudes tunti. Tällä hetkellä esitetty muutos on osin tulkinnanvarainen. Esitettyä muutosta voi tulkita niin, että heti kun ensimmäiset alustavat ja validoimattomat mittaustiedot tallentuvat jakeluverkonhaltijan järjestelmään, ne on toimitettava myös sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle. Osa toimijoista lukee mittaustietoja lainsäädännön vähimmäisvaatimuksia nopeammassa aikataulussa verkkoyhtiön sisäisten prosessien tehostamiseksi. Nyt esitetty muutos voidaan tulkita niin, että

nämä toimijat veloitettaisiin toimittamaan mittaustiedot myös keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön heti, kun ne on kerätty mittareilta. Tämä voisi koskea myös tilanteita, joissa jakeluverkonhaltija lukee mittaustietoja esimerkiksi 15 minuutin välein tai yksittäisten tuntien jälkeen mittaushetkestä. Arviomme mukaan tällainen keruutapa ei kuitenkaan saa muodostaa veloitetta toimittaa mittaustietoja nykyisiä mittausasetuksen määräaikoja nopeammin. Mittaustiedot tulee keruutapahtuman jälkeen vielä mahdollisesti validoida sekä käsitellä eri sanomamuotoon ennen niiden jatkolähetystä, jonka jälkeen mittaustiedot toimitetaan keskitetyn tiedonvaihdon yksikköön asetuksen mukaisessa aikataulussa (6 tunnin tai 24 tunnin välein).

Edellä mainituin perusteluin, ehdotamme seuraavaa muotoilua pykälään:

”Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetut tiedot mittausalueensa osalta sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle seuraavasti:

1) alustavat tiedot toimituksista, kun tiedot on kerätty mittauslaitteistolta valtioneuvoston asetuksen sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) luvun 6 pykälien 5 sekä 8 mukaisesti uuden etämittaustietojen sekä tunti- ja varttimittaustietojen luennalle asetettujen veloitteiden mukaisesti mittaustiedon luontajärjestelmään;”

Valtioneuvoston asetus sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (767/2021) muuttamisesta

Seuraavaksi olemme koonneet yksityiskohtaisia muutosehdotuksia ja kommentteja kohdittain asetuksen luonnokseen.

4 luvun § 12

Muutoksena esitetään:

”Tasevirheiden laskennassa on laskettava korjatun ja virheellisen energiamäärän välinen erotus laskentajaksoilla. Käyttöpaikkakohtainen hyvitys ja veloitus muodostetaan laskentajakson osalta mittausjaksoittain erotusten summana. Kunkin mittausjaksoittaisen korjatun ja virheellisen energiamäärän erotuksen hintana käytetään sitä hintaa, joka sähköpörssissä on muodostunut Suomen aluehinnaksi fyysiseen sähköntoimitukseen perustuvalla vuorokausimarkkinalla kuta-kin mittausjaksoa vastaavalle ajanjaksolle.”

Energiateollisuus ry pitää muutosta välttämättömänä, kun sähkömarkkinoilla on siirrytty 15 minuutin markkina-aikayksikön käyttöön. Pidämme esitettyä muotoilua aikaa kestäväenä ja kannatamme esitettyä.

6 luvun 1 §

Esitetään muutosta:

”Jakeluverkonhaltijan tietojärjestelmien tulee mahdollistaa jakeluverkonhaltijan välittämän tai antaman kuormanohjaustoiminnon toteuttaminen kuuden tunnin sisällä ohjauksikäskyn antamisesta.”

Energiateollisuus toteaa, että pykälän muutos on lähinnä täsmentävän luontoinen, jossa kuormanohjauksen velvoite oikaistaan koskettamaan vain jakeluverkonhaltijoita. Näemme, kuitenkin, että pykälää tulee täydentää seuraavilla muutoksilla.

Esitämme muutoksia:

”Jakeluverkonhaltijan tietojärjestelmien tulee mahdollistaa jakeluverkonhaltijan välittämän tai antaman kuormanohjaustoiminnon toteuttaminen viivytyksettä, mutta viimeistään kuuden tunnin sisällä ohjauksikäskyn antamisesta normaalitilanteessa.”

Esitämme ensimmäistä vähäistä tekstitäsmennystä korostamaan tavoitetta, että ohjaukset toteutetaan mahdollisimman nopeasti ilman perusteettomia viivytyksiä, kuitenkin vähintään aiemmin säädetyn kuuden tunnin kuluessa. On tarkoituksenmukaista, ettei järjestelmiä veloiteta kehittämään nopeampaan käskyjen välittämiseen, mutta yhtä lailla tarkoituksenmukaista on, että järjestelmien sen mahdollistaessa, voidaan toimia nopeamminkin. Tällä mahdollistetaan kuormanohjausrajapinnan mahdollisimman monipuolinen markkinaehtoinen hyödyntäminen.

Toisena muutoksena Energiateollisuus ehdottaa normaalitilannetta koskevan lisäehdon sisällyttämistä pykälään. Vaikka Suomessa käytössä olevat seuraavan sukupolven energiamittarit tarjoavat laajat tekniset valmiudet, ei ole realistista odottaa, että kaikki ohjaukset onnistuvat kaikissa tilanteissa täydellisesti kuuden tunnin sisällä. Täydellisen, 100 prosentin ohjausvarmuuden tavoittelu muodostuisi kustannuksiltaan kohtuuttomaksi.

Jakeluverkonhaltijalle ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa kaikkiin palvelun välivaiheisiin moninkertaisia varmistuksia vain muutamien lisäprosenttien saavuttamiseksi ohjausten

kattavuuteen kaikissa tilanteissa. Kuten mittaustietojen keruussa, myös ohjausjärjestelmissä ja prosesseissa suunnittelu perustuu aikarajoihin ja teknisiin vaatimuksiin, eikä aina voida välttää yksittäisiä poikkeustilanteita.

Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi sähköjakelun keskeytykset tai tiedonsiirtoyhteyksien häiriöt, joita toimijat eivät voi kohtuudella ehkäistä. Näissä olosuhteissa ei ole perusteltua edellyttää ohjausten tai tiedonvaihdon täydellistä toimintavarmuutta. Esitämme, että tämä huomioidaan pykälässä ja perusteluissa.

6a luvun 2 §

Uutena pykälänä esitetään:

”Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tulee tarkastaa sähkökäyttöpaikan ohjattavuus ja ilmoittaa onnistuneesta kuormanohjausvaltuutuksesta kuormanohjauspalvelua tarjoavalle sähkömarkkinoiden osapuolelle sekä jakeluverkonhaltijalle. Mikäli sähkökäyttöpaikka ei ole ohjattavissa, tulee sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön ilmoittaa tästä loppukäyttäjälle.”

Energiateollisuus esittää, että tietojen toimitus avoimelle toimittajalle lisätään seuraavasti asetukseen:

”Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tulee tarkastaa sähkökäyttöpaikan ohjattavuus ja ilmoittaa onnistuneesta kuormanohjausvaltuutuksesta käyttöpaikkakohtaisesti kuormanohjauspalvelua tarjoavalle sähkömarkkinoiden osapuolelle, käyttöpaikan avoimelle toimittajalle sekä jakeluverkonhaltijalle. Mikäli sähkökäyttöpaikka ei ole ohjattavissa, tulee sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön ilmoittaa tästä loppukäyttäjälle.”

Perustelut:

Tieto käyttöpaikan kuormanohjauksesta kohteen avoimelle toimittajalle

ET:n näkemyksen mukaan kohteen avoimen toimittajan tulee saada tieto, jos asiakas on sopinut joustopalveluntarjoajan kanssa kuormiensa ohjaamisesta kuormanohjausrajapinnan kautta. Kyseessä olisi tieto siitä, että kuormia ohjataan, mutta ei kuka niitä ohjaa. Tässä ei siis välitetä luottamuksellista tietoa.

Avoim toimittaja tarvitsee tiedon oman lakisääteisen tasevastuunsa hoitamiseksi. Sähkömarkkinalain mukaan sähkömarkkinoiden osapuoli on vastuussa siitä, että sen sähköntuotanto ja sähkönhankintasopimukset kattavat sen sähkönkäytön ja sähköntoimitukset kunkin taseselvitysjakson aikana (tasevastuu). Asiakas on sopimuksin siirtänyt tämän vastuun omalle avoimelle toimittajalleen sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 luvun 2 §:n mukaisesti. Tasevastuun täyttämiseksi asetuksen em. pykälässä määrätään, että sähkönkäyttäjällä tulee olla avoin toimittaja kunkin sähköverkkoon liitetyn sähkönkäyttöpaikkansa sähkönkäyttöä varten.

Nähdäksemme avoimella toimittajalla on oikeus kuormien ohjausta koskevaan tietoon lakisääteisten veloitteidensa (taseselvitys) lisäksi myös tekemänsä sähkönsopimuksen perusteella. Avoimella toimittajalla on siihen oikeus sähkömarkkinalain 75 f §:n 1 momentin 3) kohdan perusteella. Tässä kohdassa todetaan, että loppukäyttäjään yhdistettävissä olevan tiedon saa luovuttaa ilman loppukäyttäjän suostumusta, jos luovutus on tarpeen sähköalan yrityksen ja loppukäyttäjän välisen sopimuksen täyttämiseksi, sähköalan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen sopimukseen perustuvan asiakassuhteen hoitamisessa tai sähköalan yrityksen ja loppukäyttäjän väliseen asiakassuhteeseen liittyvän tässä tai muussa laissa säädetyn veloitteen täyttämiseksi.

Nykyisissä viranomaisten kanssa neuvotelluissa alan yleisissä sopimusehdoissa on sovittu, että käyttäjän tulee erikseen ilmoittaa myyjälle verkonhaltijan tai itsenäisen

aggregaattorin kanssa sovitusta muusta kuin toimialalla yleisesti käytössä olevasta sähkönsaannin rajoituksesta. Asiakkaan sopimusehtojen mukainen velvoite olisi kaikkien etujen mukaisesti hyödyllisintä hoitaa automaattisesti datahubin kautta, kun tämä olisi helposti teknisesti mahdollista. Tämä malli vastaa myös periaatteiltaan lainsäädännössä ja ehdoissa olevaa käytäntöä, että myyjä huolehtii asiakkaan puolesta sähkökauppojen selvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä sähkömarkkinalainsäädännön mukaisesti datahubiin. Nähdäksemme ehdottamme uuden toimintamallin voidaan nähdä rinnastuvan tähän.

Toisena lisäyksenä pykälään pyydämme käyttöpaikkakohtaisen validoinnin täsmentämistä. Tämä siitä syystä, että tällä hetkellä markkinaehtoisien kuormanohjauksen valtuutuskäsittely tapahtuu puhtaasti käyttöpaikkakohtaisesti. Ilman täsmennystä validointiprosessi toimii joka tapauksessa käyttöpaikkakohtaisesti, mutta se voi pahimmillaan aiheuttaa tulkintaepäselvyyksiä.

6a luvun 3 §

Uutena pykälänä esitetään:

”Jakeluverkonhaltijan on tarjottava ja kuormanohjausrajoituksen mahdollistettava vähintään seuraavien kuormanohjauksen toteuttamisvaihtoehtojen välittäminen:

- 1) aikajaotukseen perustuvat ohjaukset, jotka toteutetaan tiettyinä aikoina toistaiseksi voimassa olevina;
- 2) ajastetut ohjaukset, jotka toteutetaan yksittäisinä ohjauksina kuluvana tai seuraavana päivänä; sekä
- 3) välittömät ohjaukset, jotka toteutetaan heti, kuitenkin 6 luvun 6 §:n 2 momentti huomioiden, ja joiden päättymisaika on etukäteen määritelty.”

Energiateollisuus toteaa, että kuormanohjausrajapinnan toteutuksen keskiössä on kustannustehokkuus ja sitä myöden minimitoteutus. Tästä syystä kuormanohjauksen toteutuksessa ajastettu ohjaus on määritelty tapahtuvan seuraavalla vuorokaudella. Tämä periaate on määritelty yhdessä Fingrid Datahubin ylläpitämässä kuormanohjausrajapinnan käyttäjistä ja toteuttajista koostussa toimialaryhmässä. Syyt ajastuksen ohjaukseen ovat tekniset, mittareiden ohjaukset toimivat ns. priorisointiperiaatteella, jossa pohjakalenteri on matalamman prioriteetin ohjaus, aikajaotukseen perustuva ohjaus seuraavaksi matalimmalla prioriteetilla, ajastettu ohjaus seuraavalla prioriteetilla ja välitön ohjaus korkeimmalla prioriteetilla. Mikäli korkeamman prioriteetin ohjauksikäsky mittarille tulee, niin tällöin tätä ohjausta noudatetaan. Kuluvan vuorokauden ohjaukset nähdään toteutettavan välittömällä ohjauksilla, jolloin ajastettu ohjaus osuu seuraavalle päivälle.

Toisena huomiona pykäläehdotuksesta on välittömän ohjauksen päättymisajan tarve. Välittömiin ohjauksiin ei tarvita päättymisajan määrittelyä. Tämä tulee huomioida pykälän 3) kohdan muotoilussa. Fingrid Datahubin ylläpitämässä kuormanohjausrajapinnan käyttäjistä ja toteuttajista koostussa toimialaryhmässä on määritelty malli, jossa välittömässä ohjauksessa ei ole päättymisaikaa, vaan välitön ohjaus päättyy käytännössä uuden ohjauksikäskyn toimittamiseen. Tämän tyyppinen ohjauslogiikka on toimialan näkemyksen mukaan minimitoteutuksen mukainen ja tämän myötä myös kustannustehokkain toteutus.

Edellä mainittujen perusteluiden myötä Energiateollisuus esittää seuraavaa muotoilua pykälälle:

”Jakeluverkonhaltijan on tarjottava ja kuormanohjausrajapinnan mahdollistettava vähintään seuraavien kuormanohjauksen toteuttamisvaihtoehtojen välittäminen:

- 1) aikajaotukseen perustuvat ohjaukset, jotka toteutetaan tiettyinä aikoina toistaiseksi voimassa olevina;
- 2) ajastetut ohjaukset, jotka toteutetaan yksittäisinä ohjauksina seuraavana päivänä; sekä
- 3) välittömät ohjaukset, jotka toteutetaan heti, kuitenkin 6 luvun 6 §:n 2 momentti huomioiden”

Uusi pykälä

Energiateollisuus pitää tarpeellisena selkeyttää kuormanohjauspalvelun velvoitteiden säätämisestä. Tunnistamme, että kuormanohjauspalvelu kuuluu keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluihin sähkömarkkinalain nojalla sekä tunnistamme myös, että sääntelyviranomaisen vahvistaa keskitetyn tiedonvaihdon yksikön palveluehdot Energiaviraston valvontalain nojalla, mutta pidämme silti tarpeellisena selkeyttää palvelulta vaadittavien velvoitteiden tähdentämistä.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta (839/2021, jäljempänä myös tiedonvaihtoasetus) luvun 4 pykälä 18 antaa hyvin vastaavan veloitteen toimijoille noudattaen viranomaisen hyväksymää datahubin palvelusopimusta ja tämän mallin toistamisen näemme tarpeen myös kuormanohjauspalvelussa. Tämän myötä esitämme seuraavaa uutta pykälää asetukseen.

Uutena pykäläksi esitämme:

Sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita käyttäessään sähkömarkkinoiden osapuolet ovat velvollisia noudattamaan sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelusopimuksen ja sen liitteiden ehtoja sähkömarkkinalain § 49 a momentin 1 kohdan 9 kuormanohjausrajoituksen kautta tapahtuvaa kuormanohjauspalvelua käytettäessä. Energiaviraston vahvistaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palvelusopimuksen mukaiset vaatimukset.

Perustelumuistio

Edellä esitettyjen asetusmuutosten tueksi perustelumuistiot on syytä tarkentaa seuraavin osin. Olemme koonneet yksityiskohtaisia muutosehdotuksia ja kommentteja kohdittain perustelumuistioon.

Uusia huomioita perustelumuistioon:

- Mittausasetusluonnoksen 6 a luvun 2 §:n perusteluissa todetaan, että kuormanohjausvaltuutuksen käyttöpaikkaan tekisi sama taho, joka on tehnyt sähköverkkosopimuksen ja sähkönmyyntisopimuksen. Eli onnistunut kuormanohjaus edellyttää, että käyttöpaikan sähkönmyynti- ja verkkosopimus ovat saman asiakkaan tai samojen asiakkaiden nimissä. ET näkee, että selkeä samannimisyyysvaatimus on keskeinen edellytys kuormanohjauspalvelun toimivuudelle, luotettavuudelle ja asiakasvastuiden oikealle kohdentumiselle. Sähkömarkkinoilla on kuitenkin edelleen käyttöpaikkoja, joiden sähkönmyynti ja verkkosopimus eivät ole saman asiakkaan nimissä, vaan toinen sopimus voi olla esimerkiksi toisen puolison nimissä ja toinen toisen. Arvioiden mukaan tällaisia käyttöpaikkoja on noin 85 000

kappaletta Suomessa, joten ilmiö ei ole aivan marginaalinen. Koska näissä käyttöpaikoissa sopimukset ovat eri asiakkaiden nimissä, käyttöpaikan kuormanohjausvaltuutusta ei voida hyväksyä datahubissa, ennen kuin myynti- ja verkkopalvelusopimukset ovat muutettu valtuutusta tekevän asiakkaan nimiin. Ehdotammekin, että perustelumuistioon kirjataan selkeästi, että asiakkaan vastuulle jää huolehtia em. tilanteissa, että hän saattaa käyttöpaikkansa sähkönmyynti- ja verkkosopimukset omiin nimiinsä erillisessä prosessissa nykyisten voimassa olevien sopimustensa ehtojen mukaisesti. Sähkönmyyjä tai verkkoyhtiöt eivät voi lähteä korjaamaan tilannetta ilman asiakkaan aloitetta.

- Pyydämme myös täsmentämään edellä esitetyistä pykälöiden muutosehdotuksista nousevat perustelut suoraan perustelumuistioon edellä mainituin sisällöin

Taipale Olli
Energiateollisuus ry